

Juonikylä

Hyypänjokilaakson kulttuurimaisema, Etelä-Pohjanmaa

Hyypänjokilaakson kulttuurimaisema sijoittuu eteläpohjalaiselle viljelylakeudelle ja kapeahkon jokilaakson jyrkkärinteisiin maatalousmaisemiin. Mutkittelevan Hyypänjoen latvahaarat muodostavat arvokkaan kanjonikonaisuuden.

Maisemassa erottuvat joen rantavyöhykkeet, rinteitä uurtavat kanjonimaiset puroumat, kymmenet lähteet metsäsaarekkeineen ja rehevä kasvillisuus. Asutuksessa kohtaavat luontevasti uusi ja vanha, kun rinteiden yläosiin keskittynyt rakennuskanta on nuorta, mutta kylärakenne on perinteinen. Hyypänjokilaakso edustaa monipuolista ja aktiivista maatalousmaisemaa, jonka asukkaat pitävät ympäristöstään hyvää huolta. Hyypänjokilaaksoon on perustettu vuonna 2009 maisemanhoitoalue.

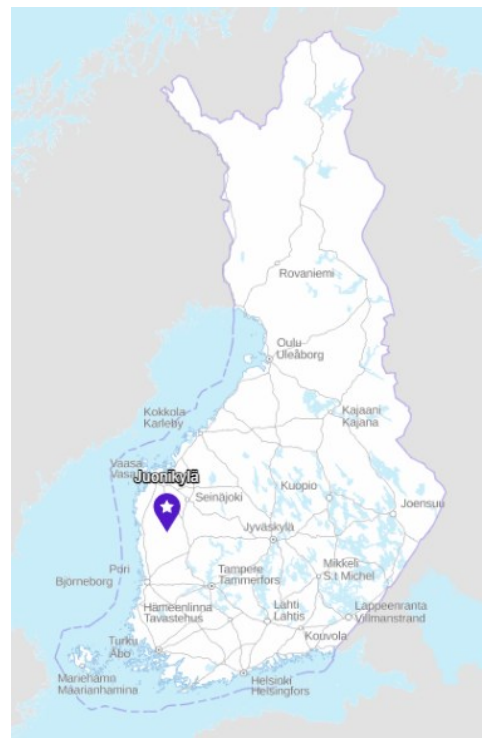
Matti Poutvaara 1960, Museovirasto

Martina Motzbäuchel 2021, MKNK ry

Hyypänjokilaakson kulttuurimaisema edustaa arvokasta eteläpohjanmaalaista viljelymaisemaa, jonka historiaan on vaikuttanut alueen sijainti Pohjanmaan ja Satakunnan välisellä eräalueella.

Hyypänjokilaakson maisema-alue sijaitsee 3–4 kilometriä leveässä, pohjoisesta etelään kulkevassa ruhjelaaksossa. Maisema-aluetta mutkitellen halkova syväumainen Hyypänjoki (Kauhajoki) on Kyröjoen latvahaara, joka saa alkunsa Kauhajärvestä. Uomassa on ollut aikoinaan lampipaikkoja, joista suurin osa on täyttynyt irtaimella maa-aineksella. Jokeen yhtyy matkan varrella lukuisia pieniä luomia, jotka ovat uurtaneet yhtymäkohtiin jyrkkärinteisiä kuruja.

Maanmittauslaitos, karttapaikka

Hyypänjokilaaksosta on löydetty kahdeksan kivikautista asuinpaikkaa, jotka ovat sijainneet muinaisen merenlahden rannoilla. Historiallisen ajan alussa Hyypänjokilaakson alue on ollut Kyrönjokivarren asukkaiden ja hämäläissatakuntalaisten eräretkeilijöiden nautinta-alue. Tuolloin erärajaksi määriteltiin Hyypänjokeen Hyypänmäen kohdalla laskeva Rauhaluoma. Jokilaakso asutettiin pysyvästi 1500-luvun lopulla, jolloin alueelle saapui asukkaita Kyrönjokivarresta, Satakunnasta ja Savosta. Hyypänjokilaakson asuttaminen keskeytyi 1700-luvun alussa pitkäksi aikaa Suuren Pohjan sodan takia. Tämän jälkeen jokilaakson asutus laajeni ja tiivistyi tilojen osittamisen ja torppien perustamisen jouduttamana. Maatalouden ohella alueen asukkaita ovat elättäneet kalastus, riistatalous ja metsänhakkuu.

Maisema-alueen tärkein elinkeino on muodoiltaan monipuolinen maatalous, joka ulottuu nurmen, viljan ja erikoiskasvien viljelystä karjatalouteen. Viljelykseen raivattu maa-ala seurailee maisema-alueen pohjoisosissa tarkoin moreenialueiden rajoja, mutta joen latva-alueilla viljelykelpoista maata on jäänyt raivaamatta ja viljellyt lohkot noudattelevat maaston sijasta tilusrajoja. Viljelyyn sopimattomia, kanjonimaisten luomien notkoja on käytetty perinteisesti niittyinä ja karjan laitumina. Osa näistä rinteistä on säilynyt perinnebiotooppeina. Hyypänjokilaakson avaraa peltomaisemaa ovat rikastaneet lukuisat hirsi- ja lautarakenteiset ladot, joista suurin osa on hävinnyt.

Maisema-alue muodostaa vaihteluväyhyksen eteläpohjalaisesta viljelylakeudesta jyrkkärinteisen ja kapeahkon jokilaakson luonnehtimiin maatalousmaisemiin. Jokilaaksossa mutkittelevan Hyypänjoen latvahaarat muodostavat arvokkaan kanjonikonaisuuden. Sen ohella alueen maisemakuvaan vaikuttavia luontoelementtejä ovat joen rantavyöhykkeet, rinteitä uurtavat kanjonimaiset purouomat, kymmenet lähteet metsäsaarekkeineen sekä rehevä kasvillisuus.

Hyypänjokilaakso edustaa monipuolista ja aktiivista maatalousmaisemaa, jonka asukkaat pitävät ympäristöstään hyvää huolta. Jokilaakson viljelymaisema on avointa, rakenteeltaan kapeaa, jatkuvaa ja polveilevaa maisemaa. Rinteiden yläosiin keskittynyt rakennuskanta on pääosin verrattain nuorta, mutta jokilaakson kylärakenne on säilynyt perinteisenä. Hyypänjokilaaksoon on perustettu vuonna 2009 maisemanhoitoalue.